

Fråga om hur jämställdhetsbonus ska beräknas för ogifta föräldrar när gemensam vårdnad registrerats först efter det att en förälder börjat ta ut föräldrapenning.

Lagrum:

3 § och 7 § lagen (2008:313) om jämställdhetsbonus

D.T. och S.W. var sambor när deras barn föddes i juli 2009. Efter anmälan till Skatteverket registrerades de i augusti 2009 som gemensamma vårdnadshavare. S.W. tog ut föräldrapenning under 17 dagar innan de fick gemensam vårdnad. Försäkringskassan beslutade den 21 mars 2011 att D.T. var berättigad till jämställdhetsbonus för 118 dagar under 2010. Vid beräkningen av bonusen räknade kassan inte med de 60 dagar som en förälder inte får avstå till förmån för den andra föräldern och inte heller de 17 föräldrapenningdagar som S.W. tog ut under den tid då hon var ensam vårdnadshavare ($195-60-17=118$). Som skäl för beslutet anfördes bl.a. att det endast är de föräldrapenningdagar som tagits ut under en period när två personer haft gemensam vårdnad om barnet som kan ligga till grund för beräkningen av jämställdhetsbonus.

D.T. och S.W. överklagade beslutet hos förvaltningsrätten och yrkade att jämställdhetsbonus skulle beviljas för 135 dagar. De anförde bl.a. att de är sammanboende och att de delat lika på samtliga 390 dagar med föräldrapenning på sjukpenningnivå. De ansökte under våren 2009 om gemensam vårdnad om sitt barn innan hon föddes.

Förvaltningsrätten i Stockholm (2011-12-07, ordförande Åhammar)

yttrade, efter att ha redogjort för tillämpliga bestämmelser:

Förvaltningsrätten gör följande bedömning – Med hänsyn till att föräldrar med gemensam vårdnad har ett gemensamt ansvar för barnet faller det sig mest naturligt att inrikta jämställdhetsbonusen på dessa. För denna grupp har det också redan införts s.k. reserverade dagar med föräldrapenning i syfte att förbättra jämställdheten (jfr prop. 2007/08:93 s. 22). – Eftersom jämställdhetsbonusen beräknas utifrån fördelningen av föräldrapenningdagar mellan två föräldrar kan den följaktligen inte utges till en förälder som har ensam vårdnad om ett barn. I de fall en förälder som inte är vårdnadshavare har tagit ut föräldrapenning ska det vid beräkning av jämställdhetsbonus bortses från dessa dagar med föräldrapenning (jfr Ds 2007:50). – Av handlingarna i målet framgår att föräldraledigheten inleddes den 13 juli 2009 men att beslutet om gemensam vårdnad registrerades den 17 augusti 2009. –

Förvaltningsrätten konstaterar att jämställdhetsbonus ska omfatta endast föräldrar som har gemensam vårdnad om barnet. Eftersom D.T. och S.W. haft gemensam vårdnad om dottern från och med den 17 augusti 2009 ska föräldrapenningdagar uttagna från och med detta datum ingå i beräkningen av jämställdhetsbonusen och från dessa dagar ska de 60 första dagarna med föräldrapenning räknas av. Försäkringskassan har därför haft fog för sitt beslut att bevilja D.T. jämställdhetsbonus med 118

dagar för år 2010. Överklagandet ska därför avslås. – Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

D.T. och S.W. överklagade förvaltningsrättens dom hos kammarrätten och yrkade att jämställdhetsbonusen skulle beräknas på 135 dagar och att kammarrätten skulle fastställa en beräkningsprincip där de första 60 dagarna med föräldrapenning som tas ut av en vårdnadshavare ska räknas bort innan man beaktar om vårdnaden av barnet varit gemensam för de resterande föräldrapenningdagarna.

Försäkringskassan bestred bifall till överklagandet.

Kammarrätten i Stockholm (2012-12-19, Gammer, Flank, Rydin, referent) yttrade: Av i målet tillämplig lagtext, 3 och 7 §§ lagen (2008:313) om jämställdhetsbonus, framgår att rätt till jämställdhetsbonus har föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn, att jämställdhetsbonus lämnas för de dagar för vilka föräldrapenning har tagits ut av den andra föräldern än den berättigade föräldern (bonusdagar) och att vid beräkningen av antalet bonusdagar ska de första 60 dagarna inte räknas med. – Enligt kammarrättens mening kan man inte av lagtexten klart läsa ut om kravet på gemensam vårdnad även gäller vid beräkning av ovan nämnda 60 dagar. Frågan har berörts i förarbetena. I prop. 2007/08:93 s. 35 och 22 anges att vid ändrade vårdnadsförhållanden innebär kravet på gemensam vårdnad att i underlaget för beräkning av jämställdhetsbonus ingår endast de föräldrapenningdagar under vilka det har förelegat gemensam vårdnad om barnet, och att det gäller såväl vid prövning av vilken av föräldrarna som har tagit ut föräldrapenning under flest antal dagar som vid bestämmande av antalet bonusdagar enligt 7 och 8 §§. Försäkringskassan har tolkat detta uttalande som att det endast är de föräldrapenningdagar som tas ut under en period då två personer har gemensam vårdnad om barnet som kan ligga till grund för beräkningen av jämställdhetsbonus, och att de 60 reserverade dagarna ska räknas av från föräldrapenningdagar uttagna från och med den tidpunkt föräldrarna fick gemensam vårdnad om barnet eftersom det är dessa dagar som ingår i beräkningsunderlaget för jämställdhetsbonusen. – Kammarrätten kan dock inte finna att det av ovan nämnda förarbetsuttalanden går att utläsa att de 60 dagarna ska börja löpa först från det att föräldrarna har gemensam vårdnad. Det anges endast att gemensam vårdnad krävs vid beräkning av underlaget, men inte att de 60 dagarna ingår i underlaget. I nämnda förarbete på s. 37 anges att de 60 första dagarna inte utgör bonusdagar, och att dessa vid beräkningen kan ses som en form av grundavdrag. Enligt kammarrättens mening talar detta för att de 60 dagarna med föräldrapenning inte ingår i underlaget och att kravet på gemensam vårdnad därmed uppstår först efter att de 60 dagarna räknats av. Den tolkningen vinner stöd av senare förarbeten i samband med ändringar i bl.a. 7 § lagen om jämställdhetsbonus (prop. 2010/11:146 s. 28 f.), där regeringen uttalar att *liksom hittills* ska kravet på gemensam vårdnad vara uppfyllt under de föräldrapenningdagar som ingår i underlaget för att beräkna bonusen, men att kravet på gemensam vårdnad

inte behöver vara uppfyllt under dagar som inte kan utgöra bonusdagar eftersom de dagarna inte ingår i underlaget för att beräkna bonusen. – Sammanfattningsvis finner kammarrätten således att kravet i 3 § lagen om jämställdhetsbonus om gemensam vårdnad inte gäller under de första 60 dagarna som anges i 7 § lagen om jämställdhetsbonus. Försäkringskassan borde därför inte ha tagit tidpunkten för gemensam vårdnad som startdatum för beräkning av dessa 60 dagar utan även räknat med föräldrapenningdagar som tagits ut dessförinnan. Överklagandet ska bifallas i enlighet härmed. – Med ändring av underinstansernas avgöranden bifaller kammarrätten överklagandet i enlighet med vad som framgår av skälen för kammarrättens avgörande. Det ankommer på Försäkringskassan att vidta de åtgärder som föranleds av denna dom.

Försäkringskassan överklagade kammarrättens dom och yrkade att Högsta förvaltningsdomstolen skulle fastställa kassans beslut. Kassan anförde bl.a. att de 60 dagar som var reserverade för respektive förälder skulle räknas av från de föräldrapenningdagar som tagits ut från och med den tidpunkt som föräldrarna fick gemensam vårdnad.

D.T. och S.W. bestred bifall till överklagandet.

Högsta förvaltningsdomstolen (2013-10-21, Jermsten, Almgren, Nord, Silfverberg, Bull) yttrade:

Skälen för avgörandet

Frågan i målet är hur jämställdhetsbonus som avser tiden före den 1 januari 2012 ska beräknas för ogifta föräldrar när gemensam vårdnad registrerats först efter det att ena föräldern börjat ta ut föräldrapenning.

Ett grundläggande syfte med reglerna om jämställdhetsbonus är att stimulera till en mer jämlik fördelning av föräldraledigheten. Reglerna är utformade så att högsta möjliga bonus ska erhållas när föräldrarna delar lika på föräldrapenningdagarna (prop. 2007/08:93 s. 17).

Enligt 3 § första stycket lagen om jämställdhetsbonus har föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn rätt till jämställdhetsbonus. I 7 §, i dess lydelse före den 1 januari 2012, anges att jämställdhetsbonus lämnas för de dagar för vilka föräldrapenning har tagits ut av den andra föräldern än den berättigade föräldern (bonusdagar). Vid beräkningen av antalet bonusdagar ska de första 60 dagarna inte räknas med.

I förarbetena uttalas bl.a. följande. Vid ändrade vårdnadsförhållanden innebär kravet på gemensam vårdnad att i underlaget för beräkning av jämställdhetsbonus ingår endast de föräldrapenningdagar under vilka det har förelegat gemensam vårdnad om barnet. Detta gäller såväl vid prövning av vilken av föräldrarna som har tagit ut föräldrapenning under flest antal dagar som vid bestämmande av antal bonusdagar enligt 7 och 8 §§. Vid beräkningen av bonusdagar kan de 60 första dagarna ses som en form av grundavdrag. Dessa dagar motsvarar det antal dagar för vilka en förälder inte kan avstå rätt att uppbära föräldrapenning till förmån för

den andra föräldern, de s.k. reserverade 60 dagarna (prop. 2007/08:93 s. 35 ff.).

Högsta förvaltningsdomstolen gör följande bedömning.

Av den i målet tillämpliga lydelsen av 3 och 7 §§ följer att om föräldrarna inte är gifta med varandra kan bonusdagarna börja räknas först från och med den dag gemensam vårdnad registrerats. Det framgår dock inte av lagtexten om kravet på gemensam vårdnad gäller även vid beräkning av de reserverade 60 dagarna. Inte heller ger förarbetsuttalandena någon klar vägledning för hur bestämmelserna ska tolkas i detta avseende.

Nya regler om jämställdhetsbonus trädde i kraft den 1 januari 2012. I samband därmed omformulerades bestämmelsen i 7 §. När det gäller de reserverade dagarna anges numera att bonusdagar inte omfattar de första 60 dagarna för vilka en förälder ensam har tagit ut föräldrapenning. I förarbetena klargörs att en förälders första 60 dagar med föräldrapenning ska kunna avräknas även för tid före det att föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet eftersom de dagarna inte ingår i underlaget för att beräkna jämställdhetsbonusen (prop. 2010/11:146 s. 21 och 29).

Detta synsätt är väl förenligt med lagstiftningens grundläggande syfte att stimulera till en mer jämlik fördelning av föräldraledigheten. Det finns nämligen inte anledning att uppställa ett krav på gemensam vårdnad redan för de reserverade dagarna eftersom dessa inte kan överlätas mellan föräldrarna. Ett sådant krav skulle dessutom kunna motverka att sambor uppnår högsta möjliga bonus när de delar lika på föräldrapenningdagarna.

Mot bakgrund av det anförda finner Högsta förvaltningsdomstolen att kravet på gemensam vårdnad inte heller i lagens ursprungliga lydelse avser de reserverade 60 dagarna.

S.W. tog ut föräldrapenning under 17 dagar innan föräldrarna registrerades som gemensamma vårdnadshavare för barnet. Dessa dagar ska, som kammarrätten funnit, ingå i de 60 reserverade dagarna. Överklagandet ska därför avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Anm. Samma dag avgjordes målen 1397-12 och 1860-13 i samma fråga och med samma utgång.

Mål nr 1868-13, föredragande Melander

Litteratur: prop. 2007/08:93 s. 17 och 35 ff.; prop. 2010/11:146 s. 21 och 29.